

ĐẦU NĂM NÓI CHUYỆN HẢI LỘC

Pháp Hỷ

...Một nét văn hóa thuần phong mỹ tục khi đạo lý sống trên kính thần Phật, dưới sẻ chia-bổ thí với muôn loài chúng sinh trong các lễ hội dân gian và Phật giáo hòa quyện.

Sáng nay ngồi trong phòng nói chuyện với một bạn trẻ ở Hà nội, nghe tiếng chim kêu ngoài vườn thấy vui lạ. Ra vườn đi dạo trong tiếng líu lo của bầy chim nhỏ, nhìn bác Phật tử trồng rau sạch và làm vườn, tôi động viên bác: ở Hà nội mà có đất sạch để trồng rau, làm vườn là một hạnh phúc lớn! Dù sao vẫn còn một ốc đảo nhỏ giữa lòng Hà nội để khi chiều về hay những buổi sáng mai se lạnh chúng tôi vẫn còn được tiếp xúc với hương hoa mộc thanh cao nhưng khiêm nhường và e lệ đến xao xuyến. Tôi muốn gửi mùi hương chùa này đến các bạn bè gần xa như món quà độc đáo ở nơi mà tôi đang sống.

Các bạn biết không, nhiều năm nay ở các thành phố và cả miền thôn quê của Việt nam đã vắng tiếng chim hót, vắng bóng những loài động vật hoang dã. Thay vào, nhìn xuống đường phố chỉ thấy người là người chen chúc, xô đẩy, nhấp nhô những chiếc mũ bảo hiểm hối hả ngược xuôi trong khói bụi và tiếng ồn của còi xe và các loại động cơ gầm rú đến hoang dại. Phải chăng đây là cái giá của sự phát triển văn minh vật chất? Đắt quá! Tôi ngậm ngùi mặc dù ngoài kia, qua khung cửa sổ nhỏ, tiếng réo rắt nhưng vẫn ngọt ngào của giọng hát ai đó đang nhà những ngôn từ tuyệt đẹp và hoa mỹ nói đến một kỷ ức về Hà nội Mùa thu.

Tám năm trước khi tôi đến thăm một ngôi chùa ở Hà nội vào dịp đầu năm, vườn chùa xơ xác đến thảm hại. Hỏi ra tôi được thầy trụ trì cho biết 'người ta' đã vào hái lộc - dẫm đạp lên cây nhỏ, vặt trụ các cây vừa, và bẻ cành các cây lớn trong vườn chùa gây ra thảm trạng trên! Nhìn gốc mai già không còn hoa lá, tôi ngậm ngùi, rồi chợt có chút trào lộng nhớ đến câu thơ trong Truyện Kiều "*Khi về hỏi liễu chương đài / Cảnh xuân đã bẻ cho người chuyên tay.*"

Vâng, ý tứ chẳng có gì liên hệ đến nhau, chỉ là niềm tiếc thương cho một văn hóa đẹp đã bị hiểu theo nghĩa đen và 'thực hành' một cách thô thiển đến tan nát một nét đẹp của chuyện "rước thần tài, hái lộc non" đầu năm trong văn hóa xứ bắc. Này bạn Kiều hỡi, một phen tan tành lá hoa là đây chứ đâu xa trong lịch sử hay trong điển tích Trung Hoa.

Những năm gần đây, khi người miền Bắc biết quay về với tín ngưỡng truyền thống, chùa chiền đã mọc lên và phát triển lớn hơn, cao hơn trên nền di tích cũ. Tuy nhiên người đến chùa với ý định cầu tài cầu lộc, nhất là vào dịp đầu năm, vẫn phổ biến hơn là người đến để học Đạo giác ngộ và tu tập tâm giải thoát. Cũng vì đến chùa theo 'mùa vụ' và tham gia tập tục theo 'phong trào' nên mới xảy ra nông nổi "cưỡng tài và cướp lộc" ở các đền chùa vào các dịp lễ - tết.

Vấn văn hóa cầu tài, phát lộc nên hiểu và thực hành như thế nào cho đúng với bản sắc truyền thống Đạo Phật Việt nam vốn tốt đẹp và hướng thiện? Đó vốn là một nét văn hóa thuần phong mỹ tục khi đạo lý sống trên kính thần Phật, dưới sẻ chia-bổ thí với muôn loài chúng sinh trong các lễ hội dân gian và Phật giáo hòa quyện. Khi thờ cúng tổ tiên hay thần Phật xong, người tiến lễ thường 'phát lộc' cho mọi người xung quanh như một kiểu bổ thí hồi hướng phúc đức cho các chúng sinh trong khổ cảnh, nhất là trong cõi nạ quỷ. Đây cũng là hành động để gián tiếp xin mọi người hoan hỷ với việc phúc đức mà mình đã làm. Việc làm phúc đức này nên được làm một cách có tổ chức, có trật tự và đặc biệt là khi cho người dưới cũng nên làm với tâm thái và cử chỉ kính trọng như khi cúng tiến lên bậc trên (thần - Phật). Có vậy phúc đức mới tăng thịnh mỹ mãn. Không nên phát lộc theo kiểu đứng từ trên đền hay chùa ném ra xung quanh để cho người đến 'xin lộc' xông vào, giẫm đạp lên nhau để 'cướp lộc' tạo ra cảnh hỗn loạn và rất mất văn hóa, thiếu tôn trọng kẻ nhận.

Còn việc hái lộc thì sao? Lộc là những mầm non hoa lá mới nhú trên cây khi Đông tàn Xuân đến. Lộc cũng còn được hiểu là những quả phúc thiện lành, những may mắn lợi lạc bất ngờ ngoài niềm mong đợi. Do lộc đến không do cưỡng cầu, hãy hái với tất cả tấm lòng trân trọng và biết ơn trời đất thần Phật tổ tiên đã gia hộ độ trì cho con cháu có Phúc-Lộc-Thọ. Nếu chúng ta không biết ơn và trân trọng, lộc sẽ héo tàn và đất đai khô cằn không còn sức sống nhân bản.

Lộc = luck: take me gracefully so I would have more chances to remain with you!